

М. І. Шермер
магістрант ННІ педагогіки
(Магістратура 8.18010020 "Управління
навчальним закладом "Житомирського державного
університету імені Івана Франка, м. Житомир)
e-mail: mariachermer50@gmail.com

Впровадження інклюзивної освіти як один з аспектів управління ЗНЗ

Статтю присвячено реалізації інклюзивної освіти в Україні; розкрито основні механізми реалізації, сучасні тенденції та перспективи впровадження; проаналізовано існуючі та необхідні умови щодо впровадження інклюзивного навчання як одного з аспектів управління ЗНЗ на засадах інноваційних підходів у сучасних умовах розвитку суспільства.

Актуальність теми зумовлена тим, що питання інклюзивної освіти, як одного з аспектів управління ЗНЗ не в повній мірі розглядалося науковцями.

Проте люди з відхиленнями у розвитку народжувалися в різні історичні епохи, і в історії були періоди їх і переслідування, особливо розумово відсталих, і зневажливого ставлення до них, і співчуття. Через песимістичні погляди на дітей з важкою інтелектуальною недостатністю вони довгі роки вважалися "нездібними", а їх виховання зводилося до мінімуму, обмежувалося найнеобхіднішим.

Ситуація, що створилася, зажадала наукового переосмислення людської сутності дитини з важкою інтелектуальною недостатністю, його динамічних зв'язків із різними факторами макро- і мікросередовища, теоретичного обґрунтування й розробки нових підходів до соціальної адаптації та інтеграції в суспільство в умовах безперервної фахової освіти, що охоплює як ранній період соціального розвитку (від народження до трьох років), так і період після закінчення установи освіти.

Суспільство, яке усвідомлює необхідність людяності і прагне до її реалізації, повинно знайти шляхи всебічної допомоги тим, хто її конче потребує, і не тільки у плані матеріальному. В зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема соціального розвитку дітей з тяжкою інтелектуальною недостатністю, яка призводить до інвалідності.[40:43]

Мета нашого дослідження полягає в тому, щоб вивчити особливості впровадження інклюзивної освіти як одного з аспектів управління ЗНЗ на засадах інноваційних підходів. Ранній соціальний розвиток, спрямований на попередження соціальних наслідків, дозволяє знизити ступінь соціальної незрілості дітей з важкою інтелектуальною недостатністю, досягти максимально можливого рівня їх розвитку, інтеграції в суспільство.

У сучасних умовах все більше усвідомлюється той факт, що соціальна взаємодія грає істотну роль в інтелектуальному розвитку дитини (Л. С. Виготський, Ж. Піаже, Дж. Г. Мід, А. Н. Перре -Клермон та ін.). Соціальне середовище прирівнюють до факторів впливу на розвиток інтелекту дитини. Основу інтегрованого навчання і виховання становить парадигма адаптивного навчання (В. С. Безрукова, Т. І. Шамова, Г. В. Єльнікова,

Є. А. Ямбург та ін.). Діти за своїми здібностями освоюють програму в рамках однієї школи. Адаптивна освіта і навчання знаменує собою перебудову існуючої до останнього десятиліття освітньої системи. Попередні парадигми ставилися до формуючої педагогіки [5].

Під особистісно-орієнтованою освітою розуміють "освіту, що забезпечує розвиток і саморозвиток особистості учня, виходячи з його індивідуальних особливостей як суб'єкта пізнання і предметної діяльності" (І. С. Якиманська, 1995). З точки зору особистісно-орієнтованої освіти, ніяка пропонована учневі інформація не буде засвоєна, якщо немає мотивації і вона не відповідає внутрішнім процесам розвитку. Учня ставлять в центр загальної освітньої системи. Йому забезпечуються комфортні, безконфліктні і безпечні умови розвитку для реалізації природного потенціалу [1:23].

Предметний зміст освіти для дітей з особливостями психофізичного розвитку не може бути ідентичним утворенню звичайних, здорових дітей. Обсяг предметного змісту має бути меншим, та вимагає чіткого виділення істотного, головного, оскільки темп переробки навчальної інформації часто буває зниженим навіть у дітей з нормальним інтелектом (наприклад, при порушенні слуху, зору). Засвоєння навчального матеріалу залежить від способів його представленості в навчальних посібниках і на уроці. Особистісно-орієнтовану освіту вимагає врахування відмінностей учнів, підбору пропонованих завдань та вправ залежно від можливостей і потреб кожного учня.

Не менш важливим є питання захищеності дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах інтеграції, забезпечення культури справедливості в установі освіти. Дитину треба охороняти і берегти. Слабкого треба щадити, чесному і щирому надавати більше довіри.

У навчанні атипової дитини, з важкими порушеннями важливо забезпечити індивідуалізацію освітнього процесу. Індивідуальна програма є результатом діагностики розвитку дитини, але не тільки. Враховується особливість групи, в яку він інтегрований. Найважливіша частина програми відображає розвиток навичок соціальної взаємодії дитини із звичайними дітьми групи [12].

Масова загальноосвітня школа стає основним типом установи, в якій навчаються діти з особливостями психофізичного розвитку за бажанням і вибором батьків. Ці зміни відображають позитивні процеси в суспільстві. Відбуваються соціально-педагогічні зміни, посилення інтеграційних тенденцій в сучасному суспільстві зумовлюють зміни у масовій свідомості.

Визначається нова наукова стратегія корекційної педагогіки. Об'єктивно необхідним стає створення науково-методичного забезпечення, інтегрованого навчання і виховання, матеріалів, що допомагають психолого-педагогічному супроводу дітей різних нозологічних груп. З досвіду спеціальних шкіл підживлюється інтегроване навчання і виховання, здійснення корекційно-освітнього процесу в умовах інтеграції.

Помилковим є вимога виняткової уваги в умовах інтеграції до дітей з особливостями розвитку. В контексті гуманістичної орієнтації суспільства

школи мова може йти тільки про рівне ставлення до всіх дітей. Разом з тим є специфіка в освіту осіб з особливостями розвитку. Перш за все вони потребують фасилітативну (допоміжну) освіту. Особливу значимість набуває формування ключових (визначальних поведінку в життєво важливих ситуаціях) компетенцій учнів з особливостями розвитку [2:89-90]. Інтегроване навчання і виховання трансформується в інклюзивну освіту, в якому часткове визнання концепції гуманістичної педагогіки неприпустимо. Вважається некоректним обговорення питання про те, що тільки на окремі категорії дітей може поширюватися інтегроване навчання і виховання. Неможливо інтегрувати одних дітей і виключати інших. Таке часткове визнання можливості інтегруватися тільки створює ілюзію включеності дітей в повноцінне життя суспільства. Визнання суспільством цінності всіх дітей означає забезпечення такої соціокультурної реальності, при якій визнаються можливості спільного навчання всіх категорій дітей при створенні для них належних умов, відповідних їх потребам.

У школах загального типу особливо значущим є культурний механізм прийняття цих дітей. Спільне навчання ще не означає, що забезпечується взаємодія всіх учнів, їх включеності у спільну навчальну діяльність. Ступінь інтеграції визначається тим, скільки дітей мають позитивний статус в класі, чи зменшується кількість дітей з негативним і нульовим соціальними статусами.

Учні можуть отримувати позитивний емоційно-ціннісний досвід, але в тому випадку, якщо вони будуть вправлятися в прояві турботи, співчуття, допомоги, якщо виходить жити в злагоді у різнорівневим колективі, члени якого володіють різними пізнавальними можливостями.

Але особливого значення набуває питання управління ЗНЗ у яких здійснюється впровадження інклюзивної освіти. Відповідно до нових соціальних завдань зростають вимоги до змісту і характеру управлінської діяльності керівників шкіл, якості та ефективності навчально-виховного процесу. Керівник повинен володіти такими діловими і особистісними якостями, які допоможуть йому успішно вирішувати проблеми будь-якої складності і в будь-якому підрозділі школи, зокрема здійснювати впровадження інклюзивної освіти.

Щоб бути ефективним, управління закладом освіти має спиратись на сучасні наукові підходи, перспективний педагогічний досвід. Сучасна наука пропонує філософські моделі управління, які ґрунтуються на теорії управління людськими ресурсами, що є актуальним саме в питаннях інклюзивної освіти. Однак дане дослідження не вичерпує себе, а ставить за мету подальшого вивчення піднятої проблеми з впровадження інклюзивної освіти в ЗНЗ, та організації управлінської діяльності на засадах наукових підходів.

Список використаних джерел та літератури

1. Колупаєва А. Особливості управління інклюзивною школою / Колупаєва А., Софій Н., Найда Ю. // Директор школи. – 2011. - №11(635). – С.23

2. Корж. А. С. Подготовка образовательного учреждения к инклюзивному образованию / А. С. Корж, Г. В. Скокова, Т. И. Брянцева // Начальная школа. - 2014. - № 4. - С. 89-90.

3. Материалы по инклюзивному образованию [Электронный ресурс]. – М.: ГОУ СОШ № 1299, 2008. — Режим доступа: http://school.msk.ort.ru/integration/index.php?p=teor_mpio

4. Основи інклюзивної освіти : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. Колупаєвої А. А. – К. : А.С.К., 2012. – 308 с.

М. Шермер

Внедрение инклюзивного образования как один из аспектов управления общеобразовательного учреждения на основе инновационных подходов

Статья посвящена реализации инклюзивного образования в Украине; раскрыты основные механизмы реализации, современные тенденции и перспективы внедрения; проанализированы существующие и необходимые условия для внедрения инклюзивного обучения как одного из аспектов управления общеобразовательными учреждениями на основе инновационных подходов в современных условиях развития общества.

М. Shermer

Implementation of inclusive education as an aspect of control on the basis of innovative approaches

Resume. The article is devoted to the implementation of inclusive education in Ukraine; The basic mechanisms of implementation, current trends and prospects of implementation; Existing and necessary conditions for the implementation of inclusive education as one of the aspects of the CEI based on innovative approaches to modern conditions of society.